

ВІДГУК
офіційного опонента про дисертаційне дослідження
СКРІННИК Євгеній Олександрович «Підготовка майбутнього вчителя до
формування сімейних духовно-моральних цінностей учнів
загальноосвітніх навчальних закладів», поданого на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук
із спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання

Посилення демократичних тенденцій у житті суспільства зумовлює необхідність перенесення акценту в освітніх системах на особистість дитини, на вивчення можливостей і обставин її індивідуального розвитку, умов саморозкриття і самореалізації на різних етапах її життєдіяльності. Сучасне сімейне виховання має низку особливостей і в цьому напрямі виконано ряд наукових досліджень. Однак проблемі підготовки майбутніх вчителів до формування сімейних духовно-моральних цінностей в учнів недостатньо вивчені як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Крім того, відомо, що сім'я є найважливішим фактором соціалізації дитини і сформовані та прищеплені в родині цінності мають величезний вплив на усе подальше життя людини.

Обраний автором аспект сімейного виховання та відповідна тема дисертаційного дослідження цілком виправдані, оскільки весь інститут сім'ї зараз зазнає кризи, а діти шкільного віку потребують нових форм і методів виховного впливу від спеціально підготовлених кваліфікованих фахівців. Дисертаційну роботу Скрінник Є.О. вирізняють достатня глибина теоретичних підходів і конкретність методичних пропозицій. Автором грамотно сплановано науковий пошук, про що свідчить формулювання основних дослідницьких категорій. Чіткість концептуальних зasad, з яких виходить автор, зумовлює чіткість завдань дослідження, які повністю реалізовані в ході теоретично-експериментальної роботи.

Слід зазначити змістовність і логічність композиційної побудови дослідження, добре окреслені його вихідні позиції. Ретельно продумана структура дисертації, формулювання назв розділів і підрозділів, які належно відображають логіку і зміст дослідницьких новацій.

У першому розділі «Підготовка майбутнього вчителя до формування сімейних духовно-моральних цінностей загальноосвітніх навчальних закладів як проблема педагогічної теорії та практики» грамотно зроблено дефінітивний аналіз ключових понять. Автором уточнено сутність дефініцій «сімейні цінності», «сімейні духовно-моральні цінності», «аксіологічна педагогічна взаємодія», «фамілогічна компетентність учителя». Досліджено поняття цінностей взагалі: їхня природа, компоненти, класифікація тощо, є логічний перехід до сімейних духовно-моральних цінностей, подано їх визначення. Автором проаналізовано стан сучасної сім'ї (с.18); схарактеризовано основні науково-педагогічні підходи, які було використано при вирішенні поставлених задач (с.22-23). В цілому аналіз значної кількості психолого-педагогічної

літератури (273 джерела, з яких 9 є іноземною мовою) дозволив виробити чіткі теоретичні позиції, які стали базисом експериментального дослідження формування сімейних духовно-моральних цінностей у навчально-виховній практиці сучасної школи.

Глибоко досліджено роль сім'ї у формуванні життєвих цінностей особливо для дітей шкільного віку, коли закладаються духовно-моральні підвиалини на все життя. Вдало процитовано В.М.Сухомлинського про те, що «...на моральному здоров'ї будується педагогічна мудрість школи». Проаналізовано наслідки кризи сімейних стосунків для дітей, наведено зразки «фальшивих» і «справжніх батьківських авторитетів» (за А.С.Макаренком). Зроблено наголос на важливості формування моральних відносин між статями саме у підлітковому та юнацькому віці, адже тоді вони становлять основу міцності шлюбних зв'язків, вірності, відповідальності за батьківські та материнські обов'язки (за Г.Щукіною).

Ретельно, на нашу думку, зроблено ретроспективний аналіз проблеми сімейного виховання у педагогічній науці і практиці. Автором також виокремлено основні принципи Концепції сімейного виховання; сформульовано тезу про необхідність педагогічного патронажу сім'ї та зроблено висновок, що сімейне виховання – то проблема міждисциплінарна.

Чітка послідовність та наступність, яскрава ілюстративність, підпорядкованість змісту мети та завдання в цілому є особливостями змісту другого розділу дисертації «Технологія підготовки майбутнього вчителя до формування сімейних духовно-моральних цінностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів». Характеризуючи особистісно орієнтовано педагогічну сутність підготовки майбутнього вчителя до сімейного виховання, автор обґрунтует вибір педагогічних технологій, обраних для такої роботи (с.75). У «професіограмі особистості учителя» акцентовано на гуманістичній спрямованості майбутнього вчителя; окрема увага приділяється педагогічній культурі. Виокремлено також домінантні якості майбутнього педагога в контексті формування сімейних духовно-моральних цінностей.

Особливо високої оцінки заслуговують методичні аспекти дисертаційної роботи Скріннік Є.О. Нею детально продумано і належно представлено оригінальний зміст, методи, прийоми, форми роботи з майбутніми вчителями, що переконливо засвідчує про плідну діяльність у сфері теорії і методики виховання, як талановитого педагога, організатора конструктивної взаємодії учасників виховного процесу. Зокрема йдеться про такі специфічні методики, спрямовані на формування здорового способу життя та організацію сімейного відпочинку, які є органічною складовою суб'єкт-суб'єктної взаємодії, здійснюються на основі обміну поглядів вихователя і вихованця, та стимулюють процес закладання сімейних духовно-моральних цінностей.

Використання оптимальних методів у поєднанні з їх відповідним комунікативним забезпеченням та психолого-педагогічним супроводом сприяли становленню необхідної морально-психологічної атмосфери, створенню умов для внутрішньої мотивації, яка, в свою чергу, виступила

рушійною силою процесу формування сімейних духовно-моральних цінностей. Вищесказане свідчить про очевидну прикладну цінність розробленої технології, про її придатність до впровадження в ході організації процесу підготовки майбутніх вчителів.

Аналіз дисертаційного дослідження Є.О.Скріннік свідчить про вірогідність отриманих результатів, які висвітлені у третьому розділі «Результати експериментальної перевірки технології підготовки майбутнього вчителя до виховання сімейних духовно-моральних цінностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів». Така вірогідність забезпечена добором відповідного комплексу дослідницьких методів. Достатнє володіння методами якісного та кількісного аналізу педагогічних процесів дозволило автору зробити науково обґрунтовані висновки, які базуються на результатах дослідження і відображають його суть.

Результати дослідження знайшли висвітлення у наукових працях дисертантки (6 одноосібних статей у фахових наукових виданнях). Ці публікації зроблено на основі ретельної науково-дослідницької роботи в контексті проблематики дослідження.

Зміст дисертації узгоджено з основними положеннями автореферату. Результати зниши досить вдале відображення в таблицях і графіках.

Не ставлячи під сумнів здобутки дисертаційного дослідження, ми впевнені, що його рівень ще б значніше виріс за умови більшої уваги дослідниці до наступних аспектів:

1. В роботі не роз'яснено, в який спосіб у дітей різного шкільного віку формуватимуться сімейні духовно-моральні цінності, не представлено конкретних форм і методів роботи (позакласної в тому числі) з урахуванням вікових особливостей учнів. Не побудована хоча б схематично подальша вертикаль самого втілення даного аспекту виховання в контексті діяльності загальноосвітнього навчального закладу, адже не можна забувати, що кінцевим пунктом нашої роботи стає саме школа.
2. Духовно-моральний фамілогічний аспект розглядається у контексті основ християнської етики (с.87), хоча самі її положення висвітлено, на нашу думку, досить поверхнево і декларативно. Хотілося б почути, яким чином педагог повинен пояснювати студентам переваги same християнства над іншими релігіями з питань шлюбу та сім'ї і як себе поводити, якщо серед студентів виявляється люди іншого віросповідання. Можливо й не слід торкатися релігійної складової в даному виді роботи з майбутніми вчителями.

3. Базою дослідно-експериментальної роботи стали загальноосвітні школи міста Полтави. Можливо, для більшої повноти експерименту, варто було б залучити й сільські школи, адже відомо, що погляди на сімейні духовно-моральні цінності дещо відрізняються у сільській місцевості відносно міста.
4. У додатку А представлені анкети констатувального експерименту для учнів загальноосвітніх шкіл та їх батьків (с.179-187). В анкетах не вказано, з якою віковою категорією повинен працювати педагог, адже відповіді дітей залежать саме від їхнього віку. На нашу думку, доцільніше було б дітям і батькам ставити ідентичні питання щодо сімейного виховання, це надало б можливості співставити відповіді і порівняти ставлення різних поколінь до однакових категорій.

Вищезазначені зауваження не є суттєвими, а тому не знижують наукового рівня та практичної цінності представленого до захисту дослідження, яке є глибоким за змістом, чітко структурованим, логічно довершеним, засвідчує самостійність дослідниці, її сумлінність, здатність до всебічного аналізу експериментальних даних.

Усе вищесказане дозволяє зробити висновок про те, що виконане Скрінник Євгенією Олександровною наукове дослідження «Підготовка майбутнього вчителя до формування сімейних духовно-моральних цінностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів» відповідає вимогам, які ставляться до досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання, а дисертант заслуговує на присудження цього ступеня.

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філології та
гуманітарних наук Комунального
вищого навчального закладу
«Вінницька академія неперервної освіти»

Галич Т.В.

- Підпис
Галич Т.В.
ЗАСВІДЧУЮ

ЗАВ. КАНЦЕЛЯРІЄЮ
МАЗУР А.В.
17.03.2016 РІК